



AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 12.12.2007
COM(2007) 794 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE
AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK**

Második jelentés a nukleáris létesítmények leszerelésére, illetve a kiegészítő fűtőelemek és radioaktív hulladékok kezelésére szánt pénzügyi források felhasználásáról

{SEC(2007)1654}

TARTALOMJEGYZÉK

1.	ELŐZMÉNYEK	3
2.	MÓDSZEREK	3
2.1.	Leszerelésfinanszírozási csoport.....	3
2.2.	Tanulmányok.....	4
2.3.	Külső együttműködés.....	4
3.	EREDMÉNYEK	4
3.1.	A nukleáris létesítmények leszerelése.....	5
3.2.	Jogi, intézményi és eljárási szempontok	6
3.3.	Leszerelési alapok	6
3.4.	Költségbecslés és a pénzeszközök megfeleltetése	7
3.5.	Pénzeszközök felhasználása.....	8
3.6.	Új nukleáris létesítmények.....	8
3.7.	Átláthatóság.....	9
3.8.	Teendők.....	10
4.	KÖVETKEZTETÉSEK	11

1. ELŐZMÉNYEK

2004 októberében a Bizottság benyújtotta első jelentését az Európai Parlamentnek az atomerőművek leszerelésére szánt pénzügyi források felhasználásáról¹. A jelentés elkészítésének oka részben az volt, hogy aggályok merültek fel a leszerelésre szánt megfelelő pénzeszközök kellő időben való rendelkezésre állásával és a hiányos pénzeszközök biztonsági következményeivel, a pénzügyi eszközök esetleges nem rendeltetésszerű kezelésével, valamint a verseny potenciális torzulásával kapcsolatban.

A 2004-es jelentés fogadtatása kedvező volt. Az Európai Parlament saját kezdeményezésű jelentéssel² reagált, amelyben elismeri, hogy a leszerelés összetett probléma, és az előrelépéshez pontosabb információkra van szükség. Éppen ezért a Bizottság átfogó egyeztetést kezdeményezett, amelynek keretében nemcsak független műszaki tanulmányok készültek (az egyik részletes kérdőívet is tartalmazott), de részletes konzultáció is folyt a tagállamok szakértőivel.

Ezenkívül a tagállamok szakértőivel folytatott konzultációt követően és e szakértők vonatkozó kutatásainak hasznosításával a Bizottság 2006-ban ajánlást³ fogadott el a leszerelésre szolgáló pénzügyi forrásokról. E második jelentés a Bizottság rendes munkamenetét ismerteti, és összeveti egymással az EU-ban nukleáris létesítményeket üzemeltetők és a tagállamok pénzügyi gyakorlatát a bizottsági ajánlásban megfogalmazott gyakorlattal.

2. MÓDSZEREK

2004-ben a Bizottság létrehozott egy eseti szakértői csoportot (leszerelésfinanszírozási csoport) a tagállamokkal folytatandó egyeztetések minőségének javítására és a Bizottság munkájához nyújtott megfelelőbb hozzájárulások biztosítására.

2.1. Leszerelésfinanszírozási csoport

A leszerelésfinanszírozási csoport az alábbi területeken segítette az Európai Bizottság munkáját:

1. A leszerelési politikák és stratégiák, valamint a velük összefüggő feladatok és tevékenységek egyértelmű meghatározásának előmozdítása.
2. Aktualizált ismeretek közlése a leszereléssel kapcsolatos költségbecslésekről és az előirányzatok/alapok kezeléséről.
3. A jövőbeli európai szintű együttműködés és harmonizáció lehetőségeinek vizsgálata.

¹ Jelentés a nukleáris atomerőművek leszerelésére szánt pénzügyi források felhasználásáról, COM(2004) 719 végleges (2004.10.26).

² Az Európai Parlament állásfoglalása az atomerőművek leállítására elkülönített pénzügyi források felhasználásáról (2005/2027(INI)), P6_TA-PROV(2005)0432.

³ HL L 330., 2006.11.28.

A leszerelésfinanszírozási csoport eddig két ülést tartott, amelyen a résztvevők nyílt eszmecserét folytattak a nemzeti finanszírozási koncepciókról. A csoport részt vett a leszerelésre szánt pénzeszközökről szóló 2006-os bizottsági ajánlás³ kidolgozását előkészítő egyeztetésben.

2.2. Tanulmányok

A nukleáris létesítmények leszerelésével kapcsolatos problémákat átfogó módon feldolgozó műszaki tanulmányok jelentős tartalmi hozzájárulást jelentettek e jelentéshez. A tanulmányok a következő kérdésekre koncentráltak:

- A nukleáris létesítmények leszerelési stratégiáinak kiválasztását befolyásoló tényezők elemzése.
- A leszerelésfinanszírozás módozatai az EU-ban.
- A nukleáris létesítmények leszerelésével kapcsolatos bevált gyakorlati megoldások számbavétele.
- A nukleáris létesítmények leszerelésével kapcsolatos környezeti, gazdasági és társadalmi kérdések elemzése.

A tanulmányok következtetéseit tartalmazó legfontosabb jelentések elérhetők a Bizottság vonatkozó internetes oldalán⁴.

A célzott adatkérésre, de különösen a kérdőívre adott tagállami válaszok igen eltérőek, ez esetenként jól tükröződik a vonatkozó tanulmányban megfogalmazott következtetésekből. Ezzel a kérdéssel e jelentés 3.7. pontja behatóbban is foglalkozik.

2.3. Külső együttműködés

A nukleáris létesítmények leszerelése területén a Bizottság folytatta együttműködését a NAEÜ-vel és az OECD/NEA-val, közvetlenül pedig e szervezetek leszereléssel foglalkozó csoportjaival (pl. TEGDE⁵ vagy WPDD⁶).

A nukleáris kérdésekkel foglalkozó tanácsi munkacsoport irányításával folyó egyeztetés keretében a Tanács nukleáris biztonsággal foglalkozó munkacsoportja létrehozott egy alcsoportot. A Bizottság szolgálatai aktívan részt vettek az alcsoport munkájában, amely elsősorban a fenti 2.2. pontban említett bizottsági kérdőív adatain alapult.

3. EREDMÉNYEK

A Bizottságnak az utóbbi két évben végzett munkája messzemenően igazolja azokat a 2004-es általános következtetéseket, amelyek szerint az egyes tagállamok igen eltérő leszerelési stratégiákat és finanszírozási módszereket alkalmaznak. Noha a harmonizáció jelentős

⁴ Internetes oldal: http://ec.europa.eu/energy/energy_policy/index_en.htm

⁵ Technical Group for Decommissioning (leszerelési műszaki csoport) (NAEÜ)

⁶ Working party for dismantling and decommissioning (bontási és leszerelési munkacsoport) (NEA)

politikai előnyökkel járna, kellőképpen figyelembe kell venni a harmonizációból fakadó uniformizált szakmai megközelítés esetleges következményeit.

A Bizottság munkája nyomán bizakodás alakult ki a tekintetben, hogy a tagállami ágazati szereplők felelősen járnak el a leszerelésre szánt pénzeszközök előteremtése és kezelése terén. Számos példa említhető a helyes gyakorlatra. Finnországban és Svédországban például a nemzeti jog tételesen rögzíti „a szennyező fizet” elvet. A Franciaországban 2006-ban elfogadott új törvény további aktuális példa arra, hogy a kormányok tudatában vannak: foglalkozni kell az atomenergia-ipar ezen, a közvéleményt egyértelműen aggasztó aspektusával.

A Bizottság munkája azonban aggodalomra okot adó kérdéseket is felvetett. Az eredmények összefoglalása lejjebb olvasható. Szögletes zárójelben megadtuk a leszerelésre szánt pénzeszközökről szóló ajánlás³ vonatkozó részét.

3.1. A nukleáris létesítmények leszerelése

Minden tagállamban számos tényező (pl. költségek, hulladék-lerakóhelyek rendelkezésre állása, társadalmi következmények) elemzése alapján döntenek a megfelelő stratégiáról. Egyetlen esetben sem állapítható meg, hogy egy adott leszerelési stratégiát azért választottak volna, mert nem állt rendelkezésre megfelelő pénzeszköz. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a finanszírozás rendelkezésre állásának javulása több létesítmény esetében a halasztás időtartamának jelentős csökkentését tette lehetővé. Egyes tagállamokban kormányhatóság dönt a leszerelési stratégiáról, másokban ez az üzemeltető feladata, aki természetesen hatósági jóváhagyás alapján jár el.

A stratégiák három fő kategóriája – azonnali leszerelés, halasztott leszerelés, szarkofágba zárás – közül az utóbbi lehetséges opciónak tekinthető ugyan, valójában azonban az EU-ban egyetlen nukleáris létesítménnyel kapcsolatban sem tervezik. Gyakran egy tagállamon belül is eltérőek a választott stratégiák: jelentős különbségek mutatkoznak például a halasztás időtartamában. A leghosszabb halasztási időtartamot az egyesült királyságbeli gáz-grafit reaktorok esetében határozták meg, melyek területét 130 évvel a létesítmény leállítása után kell véglegesen rendezni. Noha ezt a stratégiát hivatalosan a radioaktív bomlás előnyeivel indokolják, megjegyzendő, hogy a feladatkört átvevő újdonsült kormányzati szerv, az NDA (Nuclear Decommissioning Agency, nukleáris létesítmények leszerelésével foglalkozó ügynökség) célul tűzte ki a halasztás időtartamának 25 évre csökkentését. Más tagállamokban (Olaszország, Franciaország) az azonnali leszerelés stratégiáját kívánják bevezetni viszonylag tág időhatáron belül.

A tagállamoktól kapott információk megerősítik, hogy a nukleáris létesítmények leszerelése és a hulladékkezelés jelenlegi gyakorlata indokolatlanul nem veszélyezteti a létesítményekben dolgozók vagy a lakosság egészségét [1, 2].

Függetlenül attól, hogy egy tagállam milyen leszerelési stratégiát választ, a létesítmény üzemeltetőjének hiányos pénzügyi forrásai veszélybe sodorhatják „a szennyező fizet” elv megvalósulását [3]. Ezenkívül indokolatlan, állami támogatással felérő gazdasági előnyt is eredményezhet, ami torzítja a villamosenergia-termelők közötti versenyt.

Egyes tagállamok (pl. Csehország, Magyarország, Hollandia) a halasztott leszerelés stratégiája mellett döntött. Noha számos felmérés szerint a stratégia megválasztása nincs kihatással az összköltségre, a halasztott leszerelés a létesítmény bezárásának időpontjában

nem igényel akkora összeget, mint az azonnali leszerelésen alapuló stratégiák. Alapvető fontosságú azonban megbizonyosodni afelől, hogy a kiválasztott stratégia biztosítja-e a megfelelő pénzügyi források megfelelő időben való teljes rendelkezésre állását. Egyes országokban jelentős változások tanúi lehetünk: az Egyesült Királyságban az NDA a halasztási időtartam százról huszonöt évre való csökkentését javasolta; Szlovákia és Bulgária jelezte, hogy szándékában áll a halasztott leszerelés felől az azonnali leszerelés vagy – mint a kozloduji atomerőmű 1–4. blokkjai esetében is – egy köztes megoldás felé elmozdulni. Ilyen esetben fontos szerepet játszik a stratégia megválasztásában az üzemeltető pénzeszközeitől eltérő forrásból származó finanszírozás, és a hosszú távú pénzügyi biztonságot is minden bizonnyal tovább kell növelni.

3.2. Jogi, intézményi és eljárási szempontok

Minden tagállamban jogszabályi szinten, egyértelműen követelik meg a megfelelő pénzügyi alap megteremtését. Az alap kezelését és felhasználását érintő részletkérdésekben azonban az egyes megoldások eltérnek egymástól. Franciaországban 2006-ban fogadtak el ilyen szabályokat, köztük azt a törvényt, amely követendő példaként szolgálhat a helyes gyakorlat jogszabályi szintű rögzítésében, és amely indokolásában említést tesz az Európai Bizottság e téren végzett munkájáról.

A tagállamok mindegyike létrehozta a maga nemzeti testületét a leszerelési alapok kezelésének és költségbecslésének felülvizsgálatára és értékelésére [6]. E testületek feladatkörét azonban csak ritkán határozzák meg részletesen. Egy még csak kibontakozó folyamatot látunk, amelyet – hogy biztosítva legyen hatékony felülvizsgálata, értékelése és ellenőrzése – az ajánlásban említett nemzeti jelentések révén lépésről lépésre figyelemmel kell kísérnünk.

3.3. Leszerelési alapok

A leszerelési alapok többsége elkülönített alap [8], amelyet az adott létesítmény aktív élettartama alatti nukleáris tevékenységből befolyó bevételből – mindenekelőtt járulékokból – finanszíroznak. Van azonban néhány, figyelemre méltó különbség:

- Egyes tagállamokban a leszerelésre és hulladékkezelésre szánt eszközöket több rendszer együttes alkalmazásával teremtik elő. Ezt látjuk többek között Olaszországban, az Egyesült Királyságban, Szlovákiában, Bulgáriában és Litvániában.
- Németországban az alapok létrehozását és belső kezelését gazdasági szereplők végzik. Megjegyzendő, hogy noha a múltban számos érdekelt bírálta a német vállalatok által működtetett alapkezelési rendszert, ez a rendszer a megfelelő pénzeszközök rendelkezésre bocsátása szempontjából működőképesnek bizonyult.
- Speciális megoldást igényel a finanszírozás terén, ha több tulajdonos is van, különösen, ha azok egyike eltérő tagállamból való. Itt elsősorban Szlovákiát említhetjük példaként, ahol az ENEL megvásárolta a Slovenské Elektrárnet. De Horvátország és Szlovénia is megosztott felelősséget visel a krškói atomerőműért. Utóbbi esetében nem áll rendelkezésre elegendő pénzeszköz, mivel Horvátországban nem hoztak létre célhoz kötött alapot. Különös figyelmet kell fordítani a jövőben a finanszírozásra a több ország tulajdonában lévő új atomerőművek építésének tervezésekor.

- Számos esetben nem is hoztak létre célhoz kötött alapot, mert arra számítanak, hogy szükség esetén kincstári alapokhoz nyúlhatnak. A létesítmények többsége esetében a leszerelés költségigénye elenyésző az erőművi reaktorokkal kapcsolatos költségigényhez képest, noha ez nem érvényes az újrafeldolgozó és a plutónimkezelő létesítményekre.

A leszerelési alapok létrehozásakor és kezelésekor ritkán mérik fel a hosszú távú üzemeltetéssel, a forrásigénnyel, az irányítással és a beruházással összefüggő inherens kockázatokat. A leszerelésfinanszírozás módozatairól készült tanulmány értékes és tanulságos információkkal szolgált az alapokkal kapcsolatos kockázatok kezeléséről, amelyeket – tekintettel a területen meglévő számos bizonytalanságra – tovább kellene vizsgálni.

3.4. Költségbecslés és a pénzeszközök megfelelése

Nemzetközi szervezetek többször is megpróbálták kezdeményezni a leszereléssel kapcsolatos költségbecslések összehasonlítását a kérdés összehangolása érdekében, mindeddig kevés sikerrel. A tagállami költségvetések közötti eltérések indokoltak lehetnek; az okok között szerepelhetnek a munkaerőköltségek vagy a nemzeti hatóságok által megállapított besorolási határértékek terén meglévő különbségek. 2004-től a beérkező adatok sora további részletekkel bővült, számos üzemeltető azonban vonakodik megadni a költségszámítások minden részletét.

Szlovénia pontosan meghatározott leszerelési alappal rendelkezik, ami megfelel az ajánlásban foglalt bevált gyakorlati megoldásoknak, ugyanakkor a krškói erőműért megosztott felelősséget visel Horvátországgal, amely egyelőre adós egy hasonló finanszírozási rendszer létrehozásával. Ennek következtében – Szlovéniától független okoknál fogva – a megkívánt leszerelésfinanszírozási összegeknek jelenleg csupán 50%-át különítik el.

A litvániai ignalinai erőművi reaktorokkal, a szlovákiai bohunicei erőmű „V1” reaktorával és a bulgáriai kozloduji erőmű 1–4. blokkjában lévő reaktorokkal kapcsolatban – a csatlakozási tárgyalások eredményeként – az érintett tagállamok vállalták a kérdéses létesítmények előrehozott bezárását. Az előrehozott bezárás következményeit a csatlakozási tárgyalások résztvevői elismerték, és a Közösség megfelelő pénzügyi segítségnyújtásra vállalt kötelezettséget, amely során figyelembe veszik a leszerelési folyamat elhúzódó jellegét. Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank kezelésében nemzetközi alapok létesültek. 2005 decemberében az Európai Unió további jelentős mértékű közösségi finanszírozásról döntött a 2007–2013-as pénzügyi terv keretében. Ignalina vonatkozásában 2006-ban⁷, Bohunice vonatkozásában 2007 májusában fogadtak el rendeletet a szóban forgó finanszírozás folyósításáról, összhangban a csatlakozási okmány vonatkozó jegyzőkönyvében megfogalmazott kötelezettségvállalással. A Bulgáriának a kozloduji erőmű 1–4. blokkjának bezárására szánt közösségi támogatás folyósítását a csatlakozási okmány 2009-ig szabályozza.

A költségek diszkontálásával kapcsolatos alapfeltevések EU-szerte jelentősen eltérnek egymástól, ezért kívánatos lenne ezeket a jövőben összehangolni. Hosszú halasztási időszak és nem megfelelő diszkontráták esetén aggályos, hogy megfelelő lehet-e az alap hosszú távon [13].

⁷ HL L 411, 2006.12.30., 10. o.

⁸ HL L 131., 2007.5.23., 1. o.

Minden üzemeltető elismeri, hogy a leszerelés forrásigényének becslését az érintett létesítmény élettartama alatt fokozott pontossággal újra el kell végezni. A folyamatban számos bizonytalansági tényező rejlik, s ha a problémát nem kezelik megfelelően, a pénzeszközök komoly hiánya léphet fel, amikor éppen szükség lenne rájuk. A leszerelési költségre vonatkozó becslések pontatlansága, az alapok gyenge teljesítménye (akár alacsony megtérülésű, akár túlságosan kockázatos befektetések okozzák) jelentős gondokat okozhatnak, ami megköveteli az alapok független pénzügyi és technikai felügyeletét. Egyes tagállamokban kívánnivalót hagyhat maga után az említett felügyelet megfelelése [11].

Az előrehozott bezárásra való felkészülés céljából – akár indulási biztosítékok, tartalékképzés vagy speciális biztosítás formájában – csupán kevés esetben tervezik. Egyes tagállamokban abból indulnak ki, hogy az állam magára fogja vállalni az előrehozott bezárásból adódó problémákkal kapcsolatos pénzügyi hiány kezelését.

3.5. Pénzeszközök felhasználása

Több helyütt is van rá példa az EU-ban, hogy a pénzeszközöket a leszereléstől és hulladékkezeléstől eltérő célokra használják fel [15]. Különös problémát jelentenek a kincstári alapok, mert ezeknél a forrásokat nem különítik el, potenciálisan veszélyeztetve ezzel a hosszú távú pénzügyi stabilitást, ami pedig nélkülözhetetlen volna a biztonságos leszerelés szempontjából. Olaszországban az elektromos áram árába beépített járulékból származó pénzeszközöket egy állami alapba helyezik, és a leszerelésre fel nem használt részt egyéb állami célokra fordítják. Az Egyesült Királyságban a polgári létesítményekre szánt jelenlegi pénzeszközök megközelítőleg fele az állami költségvetésből származik, három évre szóló kötelezettségvállalás alapján. A finanszírozás fennmaradó részét fedező működési bevételek jelenlegi elégtelensége és az elkülönített alap hiánya miatt valószínűleg újra kell szervezni a rövid távú leszerelési tevékenységeket.

Belgiumban a közelmúltban új jogszabálytervezetet dolgoztak ki, amelynek értelmében a leszerelési alapokat fel lehet használni teljesen független energiatermelési beruházási projektekre olyan módon, amely a projekt szempontjából előnyösnek tekinthető ugyan, az alapkezelés szempontjából azonban inkább ésszerűtlennek tűnik [16].

Litvánia a nemzeti alapból bizonyos esetekben olyan energiaszektorbeli projekteket finanszírozott, amelyek pótolják a reaktor előrehozott bezárása miatt kieső kapacitást.

További gondot jelent, hogy a leszerelésre szánt alapok – mint olcsó finanszírozási források – felhasználása az EU belső piacán folyó verseny jelentős torzulásához vezethet.

3.6. Új nukleáris létesítmények

Az EU tagállamai továbbra is szabadon dönthetnek arról, hogy kívánnak-e élni a nukleáris energia felhasználásának lehetőségével. Az új atomreaktorok számának jelentős növekedését nem lehet figyelmen kívül hagyni a közösségi fellépések szükségességének olyan területeken való vizsgálata során, mint a leszerelésfinanszírozás.

A „szennyező fizet” elv megkívánja az üzemeltetőtől, hogy szükség eseteire megfelelő pénzalapokat hozzon létre. Az említett elvet – általában jól beazonosítható történeti okok miatt – nem mindig alkalmazzák következetesen. Az ajánlás szerint az újonnan építendő nukleáris létesítmények esetében ilyen helyzet nem fordulhat elő. Több tagállam is foglalkozott a kérdéssel: Franciaországban új jogszabályt alkottak, és az Egyesült Királyság

és Hollandia is hasonló lépést tervez. Romániában 2007-ben újabb atomerőmű építése fejeződik be, három további építés alatt áll, de hamarosan azok is elkészülnek. Az újonnan elfogadott – 2006-os és 2007-es – jogszabályok révén tovább pontosítják a leszerelés forrásigényével kapcsolatos román szabályozást. Több más tagállamban bejelentették, hogy új nukleáris létesítményeket kívánnak építeni; a Bizottságnak szerepet kell vállalnia a bevált finanszírozási gyakorlat alkalmazásának biztosításában.

A Bizottság ajánlása [5] kifejezetten említést tesz a leszerelésfinanszírozási rendszerekről, és azt ajánlja, hogy a tagállamok az Euratom-szerződés 41. cikke értelmében tegyenek jelentést az új nukleáris létesítmények finanszírozásának módozatairól. Ez az önkéntes eljárás, mely nem sértené az Euratom-szerződés 41. cikkének előírásait, összhangban áll az ajánlásban előírt „puha szabályozással”. A nyilatkozattétel és egyeztetés ezen módját a Bizottság megvizsgálja annak érdekében, hogy meghatározza, szükség van-e további közösségi szintű jogalkotásra.

3.7. Átláthatóság

Mind a tagállamok, mind az egyes üzemeltetők vonatkozásában meg kell vizsgálni a finanszírozás átláthatóságának kérdését, részben az együttműködés, részben a nyilvános információk szintjén. Ami az adatok nyilvánosság számára való hozzáférhetőségét illeti, számos tagállam esetében korántsem kielégítő a helyzet. E téren az egyesült királyságbeli NDA bevált gyakorlati megoldása a követendő példa. Az NDA nemcsak külön internetes oldalt tart fenn erre a célra, de a teljes életciklusra vonatkozóan is közöl viszonyítási értékeket; mindkettő révén jelentős mértékben bővül a nyilvánosan hozzáférhető információk köre.

Általában véve a Bizottság és a tagállamok közötti kommunikáció a jó együttműködés szellemében folyik, minősége az utóbbi években jelentősen javult. A Bizottság fő kommunikációs partnerei továbbra is a tagállamok, de hasonlóan jó a helyzet ott is, ahol egy-egy üzemeltetővel tart kapcsolatot. Meg kell említenünk azonban néhány esetet, amikor az – egyébként jó – kommunikáció nem volt megfelelő:

- Bulgária nem válaszolt sem a Bizottság kérdőívére, sem célzott adatkérésére. A tanulmányok készítőitől gyakran érkeztek hasonló jelzések. Megjegyezendő, hogy a kozloduji atomerőmű 1–4. blokkjában lévő reaktorok előrehozott bezárása jelentős finanszírozási gondokhoz vezetett.
- Az Egyesült Királyság adatszolgáltatása meglehetősen hiányos volt, különösen atomenergia-iparának méretéhez, illetve a tagállamok többségéhez képest. Ellensúlyozza némileg ezt a kritikát, hogy az NDA részletes adatokat tár a nyilvánosság elé internetes oldalán.
- Németország a Bizottság kérdőívére jóval a tanulmány elkészültét követően válaszolt, ezért a célzott tanulmányok egyikében az összehasonlító vizsgálat egy fontos eleme hiányzik.
- Egyes üzemeltetők titoktartási kötelezettségekre hivatkoznak a becsült forrásigény, az összegyűjtött pénzeszközök vagy mindkettő nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban. A leggyakrabban hangoztatott érv szerint bizalmas üzleti információkról van szó. Tekintettel arra, hogy e téren részletes adatok

állnak rendelkezésre, valamint arra, hogy számos üzemeltető kész a hasonló jellegű információk megadására, ez az érv nem állja meg a helyét.

- Románia jogszabályt fogadott el, amely két elkülönített alap létrehozásáról rendelkezik, közülük az egyik a nukleáris létesítmények leszerelésére, a másik a kiegészítő nukleáris fűtőelemek és a radioaktív hulladék kezelésére szolgál. Romániának további adatokkal kell szolgálnia az új jogszabály végrehajtásáról.

3.8. Teendők

Emlékeztetünk arra, hogy a Bizottság 2002-es közleményének⁹ melléklete szerint csupán a franciaországi és a németországi finanszírozási rendszerre kell külön figyelmet fordítani. Az érvelés itt a külső alapok létrehozására tett javaslatok hatására koncentrált, és abból indult ki, hogy a két legutóbbi EU-bővítés csak csekély mértékben befolyásolja a végeredményt.

A tagállami helyzet részletesebb elemzése és az érdekelték részvételével folytatott széles körű egyeztetés fényében azonban merőben másként értékeljük a helyzetet. A finanszírozási módszerek nem oszthatók egyszerűen belső és külső alapokra; nagy különbség van ugyanis a különféle mechanizmusok között a módszerekben és az elkülönítés fokában, különösen a külső alapok esetében. Ha egy üzemeltető teljes felelősséget visel a leszerelésért és a hulladékkezelésért, akkor igényli az e célra létrehozott alapok pénzügyi kezelésének jogát is. Ez a helyzet nem mindig elfogadható, ezért a figyelmet a pénzeszközök megfelelőségét, likviditását és biztonságát befolyásoló különféle tényezőkre, valamint a pénzügyi eszközök felhasználásával és átlátható kezelésével kapcsolatos szigorú korlátozásokra kell fordítani.

A jelek szerint a fennálló problémák nagymértékben a nemzeti jogszabályi követelmények be nem tartására és a bevált gyakorlati megoldások alkalmazásának hiányára vezethetők vissza. A gondok kezelését jobban szolgálná a leszerelési alapok független felügyeletének biztosítása, mint az újabb – nemzeti vagy nemzetek fölötti – jogi szabályozás.

Az irányadó francia jog közelmúltbeli változásai aláhúzzák a külső testület szerepének fontosságát a szóban forgó terület felügyeletében. A Számvevőszék jelentései hatással voltak a francia szabályozás módosítására, az új jogszabály indokolásában pedig elismerték a Bizottság munkáját is. A külső felügyelet szerepének hasonló előtérbe kerülését lehet megfigyelni más tagállamokban is. Ki kell emelni az új szabályozással kapcsolatban, hogy olyan gyakorlatot követel meg, amely a körültekintő és biztonságos kezelésen alapul. Ennek mibenlétét nem határozza meg pontosabban, hanem a független felügyelet hatáskörébe utalja.

A Bizottság tudatában van annak, hogy javító intézkedésekre van szükség a megfelelő finanszírozás kellő időben való rendelkezésre állásának, átláthatóságának és biztonságos kezelésének biztosítása érdekében. A Bizottság – az ajánlásból fakadó feladatai körében – kezelni kívánja ezt a kérdést, együttműködve a kérdéskörrel foglalkozó tanácsadó testülettel, amelyben minden tagállam képviselteti magát.

⁹ Nukleáris biztonság az EU-ban. COM(2002) 605 végleges, 2002. november 6.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az atomerőművek leszerelésének kérdése az elkövetkező években egyre nagyobb jelentőségre fog szert tenni. Joggal feltételezhető, hogy az eddigi politika folytatása esetén 2025-ig az Európai Unióban jelenleg működő reaktorok egyharmadát le kell szerelni.

A vonatkozó nemzeti szabályozás ellenére a pénzeszközök megfelelőségének, kezelésének és felhasználásának több aspektusában is előrelépésre van szükség, mindenekelőtt a pontos, mind nemzeti, mind EU-szinten megvalósuló monitoring és adatszolgáltatás révén.

A leszerelési stratégiák és pénzeszköz-kezelési módok közötti különbségek torzulásokhoz vezethetnek az EU liberalizált energiapiacain. A végleges hulladék-elhelyezést is magában foglaló leszerelési költség a villamosenergia-termeléssel kapcsolatos költségek részének tekintendő, és összegegyeztethetőnek kell lennie az állami támogatás szabályaival.

A leszerelésre szánt pénzügyi forrásokkal kapcsolatos adatszolgáltatás terén a tagállamoknak gondoskodniuk kell a nagyobb átláthatóságról. A forrásigényelemzést egyezményes számviteli alapelvek szerint kellene elvégezniük, oly módon, hogy a becslések és előirányzatok a nyilvánosság számára hozzáférhetők legyenek.

A tagállamok közötti különbségeket az energiaipari vállalkozásoknak a villamos energia belső piacának megteremtése előtti szerkezetére és tulajdoni viszonyaira lehet visszavezetni. Az energiapiacok liberalizációja a forráskezelés átláthatóságának és megfelelőbb összehangolásának fokozott igényét vonta maga után. A Bizottság fontosnak tartja az erőfeszítések folytatását és az összes érintett partnerrel való további együttműködést. A fő cél egyrészt biztosítani a pénzügyi források létesítését az atomerőművek leszerelésével kapcsolatos követelmények teljesíthetősége érdekében, másrészt gondoskodni tényleges rendelkezésre állásukról akkor, amikor arra szükség van. A forráskezelésnek teljesen átláthatónak kell lennie: ez garantálná, hogy olyan pénzeszközök álljanak rendelkezésre, amelyek magas szintű nukleáris biztonságot tesznek lehetővé a leszerelés és a radioaktív hulladék kezelése során. A leszerelés finanszírozásával kapcsolatos adatokat az adatok bizalmas jellegére hivatkozva nem szabad visszatartani. A tagállami stratégiák közötti különbségek figyelembevételével meg kellene vizsgálni az összehangolt leszerelésfinanszírozás előnyeit az EU-ban, oly módon, hogy a biztonság és a védelem ne szenvedjen csorbát. Az új létesítményeket illetően szigorúan közös koncepciókat kell követni.

A Bizottságnak a pénzügyi alapok megfelelőségére, biztonságára és elkülönítettségére kell összpontosítania annak érdekében, hogy az alapokat kizárólag az előre meghatározott célra használják fel. A jövőben megépülő nukleáris létesítményeket illetően közös finanszírozási koncepciót kell kidolgozni, a jelenleg működő rendszerek esetében pedig a bizottsági intézkedéseknek független értékelésen és adatközlésen kell alapulniuk.

Az e jelentést kísérő munkadokumentum az eddig felhalmozott pénzeszközök táblázatát tartalmazza a teljes forrásigény és a létesítmény aktív élettartama viszonylatában. A munkadokumentum tartalma a tagállamoktól 2004-től kezdődően, összehasonlító tanulmányok segítségével összegyűjtött adatokon alapul. A tagállamok felkérést kaptak, hogy – ha szükséges – pontosítsák a közölt adatokat, a Bizottság pedig megfelelő időközönként újra kibocsátja a dokumentumot.

A csatolt munkadokumentum kiindulópontot képez a tagállami szakértőkkel folytatandó további egyeztetés során.

Az e jelentésben említett információk forrásai megtalálhatók a Bizottság szolgálatainak „Európai uniós leszerelésfinanszírozási adatok” című munkadokumentumában¹⁰.

¹⁰

SEC(2007) 1654